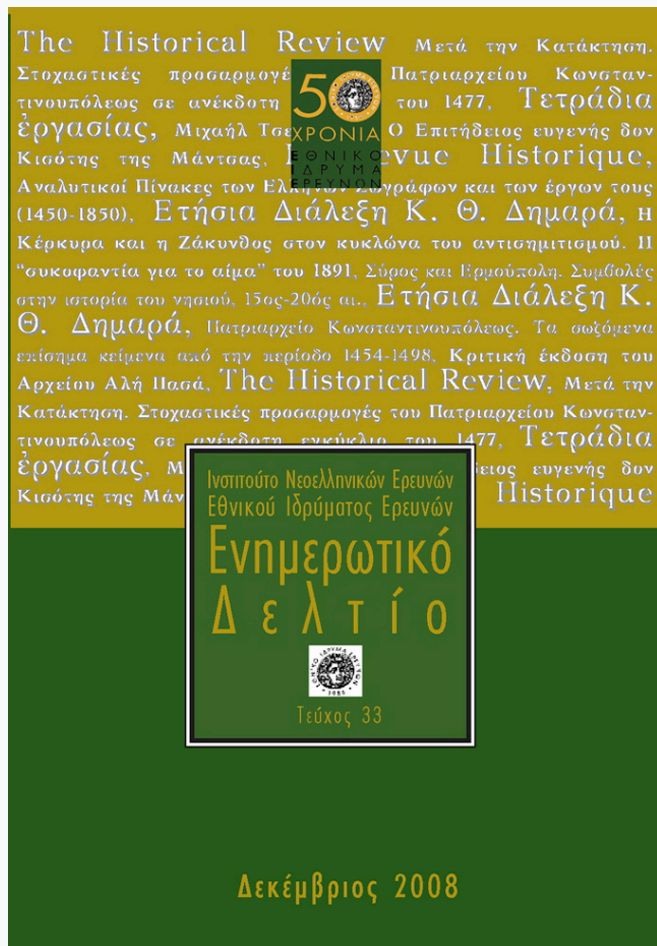

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 33 (2008)

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΝΕ

doi: [10.12681/news.289](https://doi.org/10.12681/news.289)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΝΕ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 33, 30–35. <https://doi.org/10.12681/news.289>

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΤΟΥ ΙΝΕ

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης,

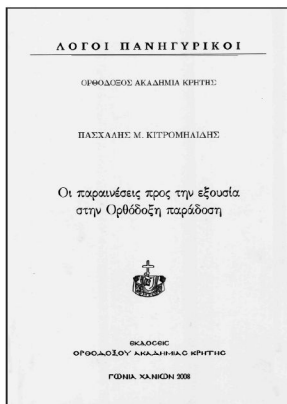
Οι παραινήσεις προς την εξουσία στην Ορθόδοξη παράδοση.

Επιμέλεια: Αλ. Κ. Παπαδερός.

Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, Γωνιά Χανίων 2008, 24 σελ.

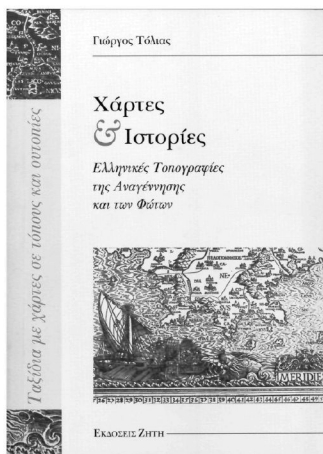
Το τεύχος αυτό παρουσιάζει σε έντυπη μορφή τον πανηγυρικό λόγο που εκφωνήθηκε κατά τον επίσημο εορτασμό της Κυριακής της Ορθοδοξίας (16 Μαρτίου 2008) στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης παρά τη Μονή Γωνιάς στο Κολυμπάρι Χανίων. Ο εορτασμός του έτους 2008 συνέπεσε με τη συμπλήρωση σαράντα ετών λειτουργίας της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης. Το τεύχος περιέχει πρόλογο του υπεύθυνου της έκδοσης Γενικού Διευθυντή της Ορθόδοξης Ακαδημίας Αλέξανδρου Κ. Παπαδερού, το επεξεργασμένο κείμενο της ομιλίας και βιβλιογραφική επισημείωση.

Το μελέτημα παρουσιάζει επισκόπηση των απόψεων των κυριότερων εκπροσώπων της βυζαντινής πολιτικής σκέψης επί του ζητήματος των σχέσεων Εκκλησίας-πολιτείας, πίστης και εξουσίας. Αναφέρονται συνοπτικά οι προχριστιανικές ρίζες της θεωρίας της αγαθής μοναρχίας (Πλάτων, Ισοκράτης, Μάρκος Αυρήλιος) και εν συνεχεία παρουσιάζονται αναλυτικότερα, με παράθεση και σχετικών χαρακτηριστικών χωρίων από τα κείμενά τους, οι απόψεις των πατέρων που απαρτίζουν την Ορθόδοξη παράδοση του πολιτικού στοχασμού. Παρουσιάζονται ο Συνέσιος Κυρήνης, ο Αγαπητός διάκονος της Αγίας Σοφίας, ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, ο Θεόδωρος Στουδίτης, οι Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος και Νικόλαος Μυστικός, ο Βουλγαρίας Θεοφύλακτος και ο Νικηφόρος Βλεμμύδης και τέλος ο Πατριάρχης Αντώνιος Δ΄. Η ανασκόπηση κλείνει με τις επιβιώσεις και προσαρμογές της παράδοσης του πολιτικού στοχασμού στη μεταβυζαντινή κοινωνία και την απόληξη της στη γραμματεία του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Επισημαίνεται η επιμονή των βυζαντινών πατέρων στις διακριτές αποστολές Εκκλησίας-πολιτείας αλλά και η συναίσθηση πνευματικής ευθύνης που χαρακτηρίζει την υπερχιλιετή αυτή παράδοση πολιτικού στοχασμού.

Γιώργος Τόλιας,

Χάρτες και Ιστορίες. Ελληνικές τοπογραφίες της Αναγέννησης και των Φώτων,
Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2008 (σειρά: "Ταξίδια με χάρτες σε τόπους
και ουτοπίες" αρ. 2), 256 σελ.

Οι οκτώ μελέτες που απαρτίζουν τον τόμο είναι αυτοτελείς ιστορικές σπουδές της περί την Ελλάδα τοπικής, περιφερειακής και εθνικής χαρτογραφίας κατά τους αιώνες των ξένων κυριαρχιών. Οι αναλύσεις αυτές λειτουργούν 'τηλεσκοπικά', προχωρούν από τους μικρότερους τόπους προς τους μεγαλύτερους, από ένα νησί (Σύρος), σε ένα νησιωτικό σύμπλεγμα (Επτάνησα), μια επαρχία (Λοκρίδα), έναν ιερό τόπο (Αθως), μια περιφέρεια (Θράκη) για να καταλήξουν στην Ελλάδα, ως ενιαία εθνοπολιτιστική οντότητα.

Μέσα από πολλαπλές προσεγγίσεις και ολοένα και μεγαλύτερους ομόκεντρους κύκλους, αναδεικνύονται οι κοινοί τόποι της ποιητικής και της πολιτικής των χαρτογραφικών αναπαραστάσεων

της Ελλάδας και των περιοχών της στους αιώνες της Αναγέννησης και των Φώτων, καθώς και οι μορφωτικοί, πολιτικοί και κοινωνικοί όροι της πρόσληψης του ελληνικού χώρου. Οι μελέτες που συγκροτούν το βιβλίο επιτρέπουν να κατανοήσουμε την ιστορικότητα εννοιών, ορισμών και αναπαραστάσεων που παραμένουν στο ιστορικό υπόβαθρο της δικής μας πρόσληψης του ελληνικού χώρου και, σε μεγάλο βαθμό, την καθορίζουν ακόμα.

Άννα Ταμπάκη,

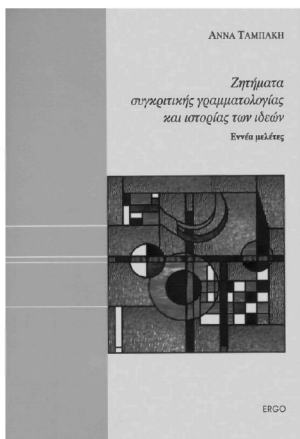
Ζητήματα συγκριτικής γραμματολογίας και ιστορίας

των ιδεών. Εννέα μελέτες,

Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2008, 214 σελ.

Στον τόμο περιλαμβάνονται εννέα μελέτες, οι οποίες εκφράζουν στο σύνολό τους, μέσα από θεματική πολυφωνία, ορισμένους ερευνητικούς προσανατολισμούς της συγγραφέως γύρω από ζητήματα που άπτονται της συγκριτικής γραμματολογίας και της ιστορίας των ιδεών. Περιέχονται: επισκόπηση των τάσεων της συγκριτικής φιλολογίας στην Ελλάδα ("Η Συγκριτική Φιλολογία στην Ελλάδα: ένας σημερινός προβληματισμός",

σ. 13-33), ανάλυση της συγκριτολογικής μεθόδου στο έργο του Κ. Θ. Δημαρά και των 'μετατοπίσεών' του από την αισθητική προς την ιστορία των ιδεών και την ιστορία των συνειδήσεων ("Ο 'συγκριτισμός'. Η περίπτωση του Κ. Θ. Δημαρά", σ. 35-47), χαρτογράφηση της εξελικτικής πορείας και της ωρίμανσης του μεταφραστικού εγχειρήματος σε συστοιχία με τα σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα ("Η ιστοριογραφική οπτική του μεταφραστικού εγχειρήματος: από τη 'μετακένωση' στη διαπολιτισμικότητα; σ. 49-62"), προσέγγιση του 'παιδαγωγικού - φιλοσοφικού' μυθιστορήματος της περιπλάνησης και της πρόσληψής του από τον ελληνικό Διαφωτισμό ("Στα όρια της αφηγηματικής ουτοπίας: το 'παιδαγωγικό - φιλοσοφικό' ταξίδι και η πρόσληψή του από τον ελληνικό Διαφωτισμό", σ. 63-75). Ακολουθούν: η ανάδυση του 'νεωτερικού' λογοτεχνικού και δραματουργικού κανόνα μέσα από τα *Γραμματικά* του διαφωτιστή λόγιου Κωνσταντίνου Οικονόμου ("Νεωτερικότητα' και ανάδυση των λογοτεχνικών και δραματουργικών κανόνων. Η Ποιητική (*Γραμματικά*) του Κωνσταντίνου Οικονόμου", σ. 77-98), η μετάβαση από τον Διαφωτισμό στον Ρομαντισμό μέσα από την ερμηνευτική προσέγγιση της μορφοποίησης και της ιδεολογικής εξέλιξης της "εθνικής συνείδησης" κατά τη διάρκεια δύο καθοριστικών γενεών που εκπροσωπούν εδώ ο Ιωάννης και ο Σπυρίδων Ζαμπέλιος ("Η μετάβαση από τον Διαφωτισμό στον Ρομαντισμό στον ελληνικό 19ο αιώνα: η περίπτωση του Ιωάννη και του Σπυρίδωνα Ζαμπέλιου", σ. 99-116), η προσέγγιση των λογοτεχνικών ευαισθησιών και της ενδιαφέρουσας στροφής στην αγγλική γραμματεία του κωνσταντινουπολίτη Πλάτωνα Πετρίδη, ο οποίος ανέπτυξε ευρύ εκπαιδευτικό και κοινωνικό έργο στα Ιόνια νησιά κατά την περίοδο της Αγγλικής Αρμοστείας ("Ο Πλάτων Πετρίδης ως μεταφραστής: ιδεολογικά και αισθητικά ρεύματα στα Επάνησα", σ. 117-137), η προσέγγιση της μεταφραστικής πρακτικής μιας πληθωρικής προσωπικότητας του ελληνικού ρομαντισμού, του Ιωάννη Ισιδωρίδη Σκυλίτη, του "ύπατου των μεταφραστών της καθαρεύουσας" ("Οι εκδοχές της πεζογραφίας μέσα από τα μεταφρασμένα κείμενα: Η περίπτωση του Ιωάννη Ισιδωρίδη Σκυλίτη", σ. 139-154). Τον τόμο ολοκληρώνει ένα μικρό κείμενο αφιερωμένο στην "πρόσληψη του Βολταίρου από τον νεοελληνικό Διαφωτισμό" (σ. 155-164)· πρόκειται για τη συγκέντρωση στοιχείων που τείνουν προς μια μικρή ερμηνευτική σύνθεση. Προκρίθηκε συντηρητική τακτική ως προς την αναθεώρηση και τον βιβλιογραφικό εμπλουτισμό κειμένων γραμμένων σε προγενέστερο χρόνο. Έγιναν ένιες σιωπηρές διορθώσεις και απαραίτητες μόνον συμπληρώσεις και προσθήκες. Ο τόμος ολοκληρώνεται με βιβλιογραφία και πίνακα ευρετηρίων.

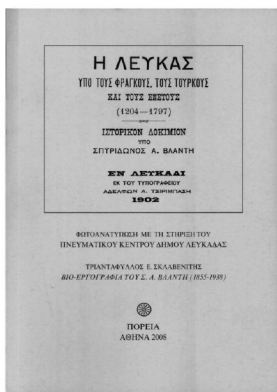
Η Λευκάς υπό τους Φράγκους, τους Τούρκους και τους Ενετούς (1204-1797).

Ιστορικόν δοκίμιον υπό Σπυρίδωνος Α. Βλαντή. Εν Λευκάδι εκ του τυπογραφείου Αδελφών Α. Τσιρίμπαση 1902.

Φωτοανατύπωση με τη στήριξη του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Λευκάδας.

Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, Βιο-εργογραφία του Σ. Α. Βλαντή (1855-1938),

"Πορεία", Αθήνα 2008, 8ο μικρό, σελ. λθ ' +175+XV.

Το βιβλίο του Βλαντή ανατυπώθηκε με την ευκαιρία του Συνεδρίου *Η Λευκάδα και οι ιστορικοί της, 19ος-20ός αι.*, που οργανώθηκε από το Πνευματικό Κέντρο στη Λευκάδα τον Αύγουστο του 2008. Την επιμέλεια είχε ο Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης και το ευρετήριο συνέταξε ο Γιάννης Ξούριας. Πρόκειται για το μεγαλύτερο δημοσίευμα του Βλαντή, για το οποίο στηρίχθηκε σε έντυπες πηγές, ελληνικές και ξένες, ελληνικά και ξένα βοηθήματα και με περιορισμένη χρήση ανέκδοτων πηγών (οικογενειακά αρχεία Λευκάδας, κατάλοιπα Δημητρίου Πετρίτσουπουλου, χωρίς να μπορεί πάντα να διορθώνει τις ανακρίβειές του) καθώς και στο Αρχαιοφυλακείο Λευκάδας, όπου λίγο φαίνεται να ερεύνησε

και γι' αυτό δεν άνοιξε σχεδόν κανένα από τα μεγάλα ζητήματα της εσωτερικής ιστορίας της Λευκάδας κατά τη Βενετοκρατία. Δεν ερεύνησε επίσης σε ξένα αρχεία, παρόλο που η ξένη και ελληνική βιβλιογραφία που χρησιμοποιεί του άνοιγε τέτοιους ορίζοντες: από τους Έλληνες μελετητές, ο Ερμάννος Λούντζης, ο Ιωάννης Ρωμανός και λιγότερο ο Κωνσταντίνος Σάθας είναι παρόντες στις υποσημειώσεις του. Έτσι η περίοδος της Φραγκοκρατίας ιστορείται σε 74 σελίδες, όπου περιγράφονται οι πόλεμοι των ηγεμόνων για τις κτήσεις τους στην περιοχή και πολύ λίγο η ίδια η ιστορία του νησιού εξαιτίας της έλλειψης των πηγών και των σιωπών της γνωστής του βιβλιογραφίας. Παρόμοια είναι η εικόνα και στις 23 σελίδες που ιστορούν την Τουρκοκρατία, ενώ η πραγμάτευση για τη Βενετοκρατία (71 σελίδες) είναι βελτιωμένη καθώς στηρίζεται σε πληρέστερα βοηθήματα. Συγχρόνως, τα τοπικά οικογενειακά αρχεία του επέτρεψαν κάποιες αναφορές στις πτυχές της εσωτερικής ιστορίας της Λευκάδας. Η χρήση των καταλοίπων του Πετρίτσουπουλου του επέτρεψε, πλην των άλλων, να συντάξει απαρίθμηση των λογίων και άλλων διαπρεπών Λευκαδίων επί Βενετοκρατίας, που χρησιμοποιήθηκε από τους επόμενους ιστορικούς, έστω και αν συντάχτηκαν χωρίς τη γνώση των σχετικών δημοσιευμάτων του Ιωάννη Ν. Σταματέλου και κυρίως του αρχειακού υλικού που εκείνος είχε συγκεντρώσει. Το δοκίμιο του Βλαντή παρέμεινε μοναδικό για τη Λευκάδα επί 78 χρόνια, ως προς τη Φραγκοκρατία και Τουρκοκρατία (ώς το 1980 που εκδόθηκε η *Ιστορία της Νήσου Λευκάδος*, τ. Α', του Π. Γ. Ροντογιάννη) και για 49 χρόνια ως προς τη Βενετοκρατία (ώς το 1951, που εκδόθηκε *Η Λευκάς επί Ενετοκρατίας* του Κ. Γ. Μαχαιρά).

**Κωνστ. Γ. Μαχαιρά, *Η Λευκάς επί Ενετοκρατίας 1684-1797*, Αθήναι 1951.
Φωτοανατύπωση με τη στήριξη του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Λευκάδας.
Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης, *Βιο-εργογραφία του Κ. Γ. Μαχαιρά (1882-1967)*,
"Πορεία", Αθήνα 2008, 8ο, σελ. κδ' + 2 + 320 + ΧΧΙ.**

Το βιβλίο του Μαχαιρά ανατυπώθηκε με την ευκαιρία του Συνεδρίου *Η Λευκάδα και οι ιστορικοί της, 19ος-20ός αι.*, που οργανώθηκε από το Πνευματικό Κέντρο στη Λευκάδα τον Αύγουστο του 2008. Την επιμέλεια είχε ο Τριαντάφυλλος Ε. Σκλαβενίτης και το ευρετήριο συνέταξε ο Γιάννης Ξούριος. Το βιβλίο Μαχαιρά περιλαμβάνει εισαγωγικά την εξέταση των βενετικών προσπαθειών κατάληψης της Λευκάδας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας της (1502-1684). Στα κεφάλαια εξιστορούνται η κατάληψη της Λευκάδας από τον Μοροζίνη το 1684. Η οργάνωση της διοίκησης, οι πόλεμοι, οι σεισμοί, οι επιδημίες πανώλης, ο πληθυσμός, τα νομίσματα, τα μέτρα και τα σταθμά, η οικονομική κατάσταση, η εκκλησία, τα γράμματα και οι τέχνες με βιογραφικά στοιχεία για 40 προσωπικότητες που διακρίθηκαν. Ακολουθούν οι βιογραφίες των Λευκαδίων, που η Βενετία αντάμειψε για τις υπηρεσίες τους "ως περί πολλού αξίους" (benemeriti). Πρόκειται για 21 βιογραφίες ατόμων ή και οικογενειών με πολλά στοιχεία αντλημένα από τα έγγραφα των Αρχείων της Λευκάδας και της Βενετίας. Στο 14ο κεφάλαιο εξετάζονται οι τελευταίες ημέρες της Βενετίας και η πώση της στα χέρια του Βοναπάρτη. Στον επίλογό του προσπαθεί να συγκρίνει τις νομικές ρυθμίσεις, που ίσχυαν σε κάθε νησί και να επισημάνει τις μικρότερες ή μεγαλύτερες αποκλίσεις από νησί σε νησί, αποδίδοντάς τες στον διαφορετικό χρόνο κατάκτησης κάθε νησιού και επομένως στις διαμορφωμένες καταστάσεις, όταν οι Βενετοί κυρίαρχοι επέβαλαν το διοικητικό και φορολογικό σύστημά τους, αλλά και στη βούλησή τους να ακολουθήσουν διαφοροποιημένο σύστημα τοπικής διοίκησης. Εδώ ο Μαχαιράς ακολουθεί τον Ζακύνθιο ιστορικό Ερμάννο Λούντζη, που επισήμανε αυτή τη διαφοροποίηση και τη θεώρησε μίμηση του ρωμαϊκού συστήματος. Η *Ενετοκρατία* είναι ίσως το ωριμότερο έργο του Μαχαιρά, που ολοκληρώθηκε κάτω από ερευνητικές και συγγραφικές προϋποθέσεις πολύ καλύτερες. Η βιβλιογραφία που χρησιμοποιεί είναι πληρέστερη. Εκτός από την έρευνα στο Αρχαιοφυλακείο, που ήταν εκτεταμένη, χωρίς να είναι εξαντλητική, του δόθηκε η δυνατότητα να χρησιμοποιήσει υλικό και από το Κρατικό Αρχείο της Βενετίας.

